

Сотим Аваз
ТОНГГИ ҲИСЛАР

Шеърлар

Тошкент
Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1989

Аваз, Сотим.

Тонгги ҳислар: Шеърлар.— Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1989.—80 б.

Сотим Авазнинг ҳаётий воқеалар, жонли таассуротлар заминида шаклланган шеърлари, ўзига яраша бадий бутунлик, тугаллик касб этган. Жозиба кучи турлича бўлса-да, улар ўзига торта олади, ўйлантиради.

Тўпламга Сотим Авазнинг кейинги йилларда ёзган шеър ва ғазаллари ҳамда достони киритилди.

Аваз С. Утренние чувства: Стихи.

Ўз2

А $\frac{4702620202-178}{М 352(04)-89}$ Доп.— 89.

© Фафур Фулом номидаги
Адабиёт ва санъат наш-
риёти, 1989 й.

ISBN—5—635—00773—2

*Ушбу китоб отам хотирасига
бағишланади.*

ИЧОН ҚАЛЪА

Минорларга тикилиб-тикилиб,
Қайноқ тош йўллардан,
кўчалардан ўтасиз,
Гумбазларга,
пештоқларга қараб-қараб,
Паҳлавон Маҳмуднинг
қабрига етасиз.
Ва кетаверасиз
бутун йўл бўйи
бир баландга,
бир пастга боқиб.
Ичон қалъа шудир:
бунда ҳар нарса
осмондан бошланиб
Ерда тугайди...

* * *

Бир қиз кўзларида
Армон ухлайди...
Уни ногоҳ биров
Уйғотмасайди,
Биринчи муҳаббат
Деган сўз билан.
Вафо ва садоқат,
Деган сўз билан.
Тиниқ само ранги
Бирдан бузилиб,

Томчилар тушгандек
Бир-бир узилиб
Унинг кўзларида
Халқаланар ёш.
Қаршисида мумдек
Эрийди бардош.
Лекин у ҳеч кимга
Бирор сўз демас,
Тақдир ҳам сира
Сўкмас, нолимас.
Етим лаззат билан
Ўкинчга ҳамроҳ.
У энди армонни
Аллалар узоқ.

ЯШИЛ ГУМБАЗЛАР

Яшил фавворадар — гужумлар
Ранг сепиб туришар атрофда.
Барглар елпуғичдек гужумда,
Энг ишончли қалқон офтобдан.

Гужумларнинг кўзгуси ҳовуз
Кўзларингни суртгудек шаффоф.
Боболарнинг руҳидай ҳануз
Бунда ҳар на покиза ва соф...

Хотиралар устига бугун
Тунд тўнкалар таъна сочади.
Хоразмда минорлар ҳар кун
Гужумларга аза очади!

Бу не қирғин яшил гумбазлар,
Бу не тақдир пулатдай танга?
Сукутингиз саҳродай хатар
Сизни асролмаган Ватанга!

ЮГУРИБ БОРАЁТГАН ОТНИНГ МАНГЛАЙИ

Югуриб бораётган отнинг манглайи
тафт беради бутун атрофга.
Ҳар лаҳзада
унга анграйиб,
қийшайиб қолади кўзлари,
Отчалик манглайи
бўлмаганларнинг.
Ҳар қадамда
тошлар, бақалар
отдан баланд санаб ўзларин,
туришар шу
манглай қасдида.
Улар ҳам ўз қисматидан шод,
эговлашиб
пўлат наълларни.

Югуриб бораётган отнинг манглайи—
Имиллаган Вақт билан Кураш —
Олис йўлда туғилган Исён.
У қамчига
Ўзни уради
потраган қон билан қорайиб...

ТОНГГИ ҲИСЛАР

Тонг билан тур,
Уфқларни —
бу дунёнинг
кенгликларин кўр.
Сўнг заминга
аста қадам ташласанг,
қалбингга
бир дарё
қуйила бошлар,

бу ишончинг дарёси, билсанг.
Шунда, гўё
руҳингни қўлда
кўтаргандай бўлар тўлқинлар.
Сен эса кетавер,
кетавер йўлда,
улар тўлқин эмас,
улар — умидлар.

Тонгги ҳислар
қордайин тоза.
Ахир нур туғилар
тонг чоғи.
Вақт ўтса,
қуёш ҳам ўйланиб,
бир томонга
кетади оғиб.

ҚИЗИЛ ҚОРАЧИҚЛИ ҚЎЗЛАР

I

Табиат кўкдамда «гуллар» деб
Қизил қорачиқли оқ — оппоқ
Қўзлар ато этди ўриқка.
Атрофга бир қарашидаёқ,

У кўрди нурларнинг рангини,
Гулларнинг чайқалиб туришин.
Парвоздаги қушчага қараб
Майсанинг қиқирлаб кулишин.

II

Менинг, ўриқларга тикилиб,
Нигоҳларим қувончга тўлди.

Қизил қорачиқли кўзларда
Келажакни кўргандай бўлдим.

Оламнинг ҳам баҳори келиб,
Қўзи очилганда дунёнинг,
Қорачиғи байрогимиздай
Қип-қизил бўлади, ишонинг.

АМУДАРЕ

Гоҳо аста,
гоҳо жадаллаб,
орзу кучи
ва ҳавас ила,
пешвоз юриб
истиқбол сари
бораялмиз
мудом,
илгари.

Баъзан-баъзан
шодлик айёмида
қаердадир
Вақт — Тарози
умримизни
ўлчаб қўяди.
Эшитилади
унинг овози:
«Мангуликдан умидвор бўлмай,
Бутун замян, само мен ёнда!»

Баъзида
ўз ишинг қилолмай
зерикиб,
амаллаб юрганда,
сабр

Бўғзимизга келганда,
чўкиб қолган
кўнглимизни биз
кўтарамиз
Дарё бўйида.
Қирғоқлардан
отилиб, сапчиб
бир гап айтар
тўлқинлар гўё:
«Мангуликдан ноумид бўлма,
Ахир, Амударё сен ёнда!»

ЖАЛОЛИДДИН МАНГУБЕРДИ

Бир куни денг,
фолбинни Чингиз
саройга чақирди,
— Аниқ қилиб, тез
айтгин, — деб буюрди, —
Хоразмлик қайда?!
Қайта-қайта
фол кўриб,
кўрганидан қўрқиб,
саросимада қолиб
жавоб берди фолбин:
— Хоним...
— Гапир тезроқ, чол!
— Бир қошиқ қонимдан ўтсангиз...
— Галиргин, баттол!
— Билганимча айтиб берайин,
Эҳтимол, қудратим сўнгандир...
Душманингиз ҳозир
ҳам дарёда,
ҳам ерда
ҳамда кўкла юрибди кезиб...
Хон ғазабдан

титраб кетди,
Ваҳимага тушганини сезиб
кулмоқчи бўлди-ю,
Ҳеч кулолмади.
Қўп ўтмай
фолбиннинг тили кесилди,
Чингиз туни билан
ухлолмай чиқди.
Кўзига кўринди.
мўъжизавий Ер, Сув.
Кенг қаср ҳам
нафасин сиқди.
Уйлар эди:
— Қандайин фол бу?
Жалолиддин эса
Чингиздан бир неча чақирим нарида,
Аму қирғоғида —
бир оёғи ерда,
бир оёғи сувда
одимларди секин,
олис юлдузларга тикилиб —
Хоразмни ўйлаб.
Ватаним,
сен ҳақда қанча ғанимлар
фол очиб юраги ёрилиб юрар...

* * *

Кимки, хуш хулқ, яхшилик
Манзилидан гумроҳдир,
Боққа кирса гул қолиб,
Янтоқ ила ҳамроҳдир.
Дилни минг бор очганинг
Қор этмагай бедардга,
Чунки ишқдин ул йироқ,
Гўё йиқиқ даргоҳдир.

Ишрат ила нафсинг
 Қутқуси маст этар гар,
Қўнгил эмасдир кўнгил,
 Жарга туташ бир роҳдир,
Вожабким, одам аҳлин,
 Турфа — турфа ишлари,
Гоҳи кўкка тирмашиб,
 Гоҳ қазгани худ чоҳдир.
Асло ортиқ сўз демайдур
 Англаган ишқ ранжини,
У қорачиқлар суви,
 Дил қонидан огоҳдир.
Тўғри сўзнинг аччиғи
 Жонга тегса мисли тиг,
Билки, ҳақ гап дил учун
 Ухшаши йўқ жарроҳдир.
Эй мусанниф, бу умр
 Гулзорида ким булбул:
Жонфизо бир куй ила
 Жонбахш нигоҳ гоҳ-гоҳдир.

ИЧКУЁВ

Уйнинг деворлари
Жим турган билан
Ҳар кун ўйлашади
Шу сўзни.

Бу сўздан хабардор
Дераза ромлари
Кеча-кундуз
Юммайди кўзни.

Юмшоққина диван,
Салом ўрнига,

Орқандан
Шу сўзни айтади.

Қитоб жавонининг
Эшиги
Шу сўз-ла
Ғижирлаб қайтади.

Бу сўз
Ҳеч нарсанинг
Жонига тегмас,
Бас
Жонига тегмаса...
Ўзининг!

* * *

Ёлғизлик —
бир муаллақ бўшлиқ,
гўё пуфак
ҳад — имкони кенг.
Дарду армон
дам берса унга,
бир лаҳзада
дунё билан тонг.

Вужудининг
бирор буржида
тутқич бермай
елган шу пуфак
Сенга бир ёр
келтирган гулнинг
тиканидан
тез ёрилажак.

СЕВГИ АЙЁМЛАРИ

Тонг —

бетаъма, фидойи мусаввир.
Уфқларнинг юзларига у
югуртирар тоза қонларин.
Нур шаршара мисол кўзингга
қуяр ҳаёт ҳаяжонларин..

Қун —

саҳоват мулкин сарвари,
Вақт
гўёки биллур ҳовуздан
чиқаётган бетимсол пари,
қочирмайди сени ҳеч кўздан.

Тун —

осмонда ишқий машварат.
Қаҳқашон — ошиқлар нидоси
юрагингга айлар иноят —
туш кўрасан
қуёш худосин..

ОИДИН ТУНЛАР

Ойдин тунда сайр этсанг, гуё
Иўллар ҳам ёнингга қадам ташлайди.
Томлар, деразалар, деворлар ҳатто
Болаларга ўхшаб қўшиқ бошлайди.

Симёғоч ортингдан қолар серрайиб,
Амали ўтмаган кўзбойдоғичдай.
Сен эса кетасан илдам жилмайиб,
Иўлларинг юлдузда тугамоқчидай.

Шунда кашф этасан — юрак дегани
Кимгадир ишониб топширмоқ керак.
Бас, дейсан, кўнглинг шу жамлангани,
Уни ойдинда бир чоширмоқ¹ керак.

Сўнгра еру кўкда зарра ҳайиқмас
Най бўлиб оламга сирлар айтасан.
Бу тунги сайрдан фақат нонгамас,
Яна нимагадир очқаб қайтасан.

Остонанга қадар кузатмай қўймас,
Еллар ичларига ютиб уларни.
Мен тунни севаман, севмасдан бўлмас,
Юраги ой бўлган Ойдин тунларни.

ЭСКИ ОҲАНГЛАРДА

Баҳодирга

Куз келса, булутлар осмонга дўнар,²
Япроқлар иложсиз хазонга дўнар,
Ҳар кун бир ғанимат имконга дўнар,
Хаёллар юксалиб виждонга дўнар.

Ким қачон «ҳақ» деди ноҳақлар ичра,
Манфаатга муштоқ, илҳақлар ичра,
Минг гуноҳ битилган варақлар ичра
Зар билан ёзилган дostonга дўнар.

Бахт — оқил, ўз қадрин билса не ажаб,
Бахт — сахий, илтифот қилса не ажаб,
Лекин кимки бахтни шилса, не ажаб
У бир кушандага, илонга дўнар.

¹ Чоширмоқ — шева сўзи — сочиб юбормоқ, алғов-далғов қилимоқ маъносида.

² Дўнар — «айланар» маъносида.

Дунёга малҳамлар изламак зарур,
Зиёга ҳамдамлар изламак зарур,
Навосоз одамлар изламак зарур,
Келажақ ҳозирги замонга дўнар.

Кўнглил бутунмисан ёки каммисан,
Кўзларда қувончми ёки наммисан,
Элингга ишончми ёки ғаммисан,
Бу, ашъор, деганинг имонга дўнар.

* * *

Умиднинг севганинг номи
Ёзилгон дафтаринг бўлсин.
Хаёлиниг худ висол коми
Нурафшон ахтаринг бўлсин.
Олам аҳли ҳайрати-чун
Мўъжиза ҳайратлар бежаб,
Садоқат бир батамоми
Ишонгон заргаринг бўлсин.
Бемехрлик кўриб гирён
Афтодага оби ҳаёт —
Ики лим-лим меҳр жоми —
Серэхсон кўзларинг бўлсин.
Ҳақу-ҳуқуқ амрингладир,
Бори эрк эркинлик бериб,
Азиз кўнглингнинг каломи
Қадрдон сарваринг бўлсин.
Меҳру нишқ оғушидаким
Бу бебаҳо умринг санинг —
Элингга армуғон номи —
Аталгон гавҳаринг бўлсин.
Хоки пойинг фидолари —
Ушшоқларинг дил орзуси

Қадди бўйинг гуландоми
Ва хандон лабларинг бўлсин.
Сени зарра уринтирмай,
Билинтирмай сенга ҳаргиз,
Бошинг узра мудом ҳомий
Бир осмон анваринг бўлсин.

ВАҚТ

Қачон орзу
қилчидек кескир,
Қачон дилга
умид қалқондир,
Вақт
гўёки оёқ остига
тўшалган йўл каби
равондир.
Ногоҳ бир кун
шишадай синса,
Орзу — умид —
пўлат билганинг,
Вақт —
ўлгудай совуққон душман —
сени
равон бир йўл қилгани...

ИМКОН ҲАҚИДА

Дард деганни
тўкиб солишга
имкон керак,
ҳеч бўлмаганда
бир узукнинг
Қатталигида.

Ундан
жун рўмолнинг
инлари каби
чирмашиб ётган
дард ришталари
узилмай бир бутун
ўта олади.

Дард, деган
юракнинг
сўнгги сўзини
камситмангиз,
ўртаманг,
қўйинг,
пикон
игна тешиги бўлса!

ҲОЖИХОННИНГ ХАЛҚ ОҲАНГЛАРИДАГИ СЎНГГИ ҚЎШИҒИ

Тоғнинг чўққилари бургутга макон,
Сийнаси маъдану ёқутга макон,
Лекин табиатдан армони бордай,
Ўзи мангулик бир сукутга макон.

Дарёга боқаман — дарё тўлғанар,
Тўлқин-ла муаллақ зиё тўлғанар,
Гуноҳ билан савоб оралиғида
Ёниб-ёниб ҳар кун дунё тўлғанар.

Қимки доғ изласа, доғлар топилар,
Юлдуз сўнадиган чоғлар топилар,
Ахир бутун умр аҳмоқлик қилиб,
Аҳмоқ аталмаган соғлар топилар.

Ўтмишни бирма-бир саралайди Вақт,
Қимнидир оқлайди, қоралайди Вақт,
Умр ўтиб, собит бир нарса топмасанг,
Қўнгилни кўп ёмон яралайди Вақт.

Ҳақиқат энг буюк кашфдир — сездим ман,
Ҳақ сўз деб, юрт ошдим, дарё кездим ман.
Нокасларни дўст деб ўтган Вақт учун
Қўнгилни кўп ёмон, ёмон эздим ман.

ДУСТЛАРИМГА

Вақт билан талашиб
умр ўтиб борар,
демангиз ногаҳон
армон билан сиз.
Ҳар бир кунимизда
ҳаётни улғайтиб,
йилларни ўтказар
бизнинг умримиз.
мангуликка мансуб
азим бинонинг
ғиштидан ўрнимиз
маҳкам, зарурий.
Яъни, ҳар биримиз
янги дунёнинг
чеҳрасига нурмиз,
нуқра абадий.

* * *

Арава тортадиган,
устига юк ортадиган,
«иҳ», «чу»ларга муштоқ, безарда
эшаклар қолмади шартда

Югуриб ўзадиган,
йўлларда тўзадиган
манглайдаги ногоҳ чақинлар —
отларни ҳам унутди шаҳар.

Ҳозир энг итоаткор,
ўлиб-тирилишга тайёр
машиналар қатнар шаҳарда,
ичида ўт билан саҳардан.

* * *

Чарх урмаса кўкда лочин,
ўхшори йўқ, ўхшори йўқ!¹
Сайрамаса қушлар эркин,
ўхшори йўқ, ўхшори йўқ.

Хуржун ортиб умри ўтган
бедов отга ачинарман,
Ирғитмаса гулпор юкин
ўхшори йўқ, ўхшори йўқ.

Само гарчи беадад кенг,
булутларга кўзлар олди
Тиг солмаса бўлиб чақин,
ўхшори йўқ, ўхшори йўқ.

Кўклам агар майсаларнинг
бўйи учун ҳар субҳу шом,
Супурмаса қиш изларин
ўхшори йўқ, ўхшори йўқ.

¹ Ўхшори йўқ — ярашиқли эмас.

* * *

Дурри меҳринг олдида
Дурдоналар дурдонаму?
Меҳринг тилаб кул бўлмаган
Парвоналар парвонаму?
Гирёну зор кўзи ахир
Ҳар кун ошиқ аҳлиниким,
Гафлатдаги кўзи юмуқ
Девоналар девонаму?
Илму фазли ҳар кишини
Фазилатга етаклагай,
Бир хислатмас, фитна дохил
Фарзоналар фарзонаму?
Масту бедард сўзларидин
Озурдадир кўнгил мудом,
Ишқинг майи маст этмаган
Мастоналар мастонаму?
Ҳар на мушкул мушқулдир
Ер истабон ёрсизлигинг,
Аммо ёрлиғ билмаган шу
Жононалар жононаму?

* * *

Бедодингга мени мудом
Нишон деб билганинг билган
Нишон олгач, ҳар субҳу шом
Ситам машқ қилганинг қилган.
Машқдир сенга кўп нораво,
Не учун билмассан билиб,
Юракни бир анор гуё
Ки ўйнаб тилганинг тилган.
Ҳама малҳам, тадбир борин
Бераҳмлиқ билан масрур

Бир нигоҳда шифо корин
 Қон этиб шилганинг шилган.
Ҳар манзилдан топиб ҳар он,
 Гуноҳкор дарбадар қочқин
Манзилгоҳин бузиб шодон,
 Манзилда жилганинг жилган.
Ногоҳ менинг афвим учун
 Дил меҳри жунбишлар этиб
Агар раҳм айласанг бир кун
 Назарга илганинг илган.

ИРМОҚЛАР ВА ТЕПАЛАР

Дарёлар йўқ ерда
Ўзни ирмоқлар
Дарё деб билишса,
билишар.

Тоғлар йўқ маконда
қирлар — тепалар
Ўзларин тоғ санаб
туришар.
Нима ҳам дердик биз
қирлар — адирлар
тоғ олдида қолса
тил тишлаб,
ирмоқлар бир куни
дарёни кўриб
пойига бош урса
не ажаб?

Шундай бир дунё бу
ким не деса дер.
Бу дунёнинг ахир

багри кенг.
Ва лекин бир умр
Ўзин танимас
тералар ҳолига
ачининг!..

ИНҚИЛОБ

Қуёшдан эврулиб, санолар айта,
Нур — меҳвар гирдида ер собит эрур.
Етмиш йилки ҳаёт қайта ва қайта,
Инқилоб ўқида айланиб турур.

Инқилоб — умрлик ёрни таниган
Бокира кўзларда маъсум фараҳдир.
Инқилоб — ёмғирни, қорни таниган
Дарахтдир — ишонч ва сабр дарахти.

Инқилоб, руҳингни илоҳий сўздай
Ҳис этар иқболда ўзидан ўзган,
Сен ахир — ҳар қачон ёруғ юлдуздай
Қуёшга тинмасдан қўлни чўзган.

Мен бугун орзу ва умид пицжидан
Боқаман, инқилоб, кўзингга сенинг.
Ҳақиқат ишқида, эл илинжида
Рост бўлсин, ишқилиб, истаб келганинг.

ИТ ВА МАРЖОН

Халқ ҳикмати асосида

Ит бўйнига осдилар маржон,
«Бир беминнат хизматкор», дея.
У қувониб югурди шолон,
«Бу тухфада кўл гап бор», дея.

— «Хизматларим, ақлим зўр чоғи,
Ҳар ҳолда, мен оддий ит эмас,—
Уйланди у — бундан буёғи
Энди сипо бўлмасам бўлмас».
Ит ўзгариб кетди чиндан ҳам,
Ҳайрон этди барчани, лекин
Чидолмади суяк кўрган дам,
Кўрсатди бир очкўз итлигин.
Маржон эса зор-зор йиғларди,
Ит бўйнида ўртаниб ҳар кун.
Уни доим савб қийнади:
«— Итга раво кўрдилар нечун?»

КЎЗГУ ОЛДИДАГИ ҚИЗГА

Ҳой қиз,
кўп тикилма...
Кўзгуга сен
қанча қарама,
унда ўзингни
бошқани кўчада
кўрганинг каби
аниқ кўролмайсан
ҳеч қачон.
Хаёлинг
адашиб кетар.
Ҳар дамда
ўзингдан нуқсонмас,
ҳар бир мучангдан
гўзаллик излайсан
топмагунча то...

Ҳой қиз,
кўп тикилма,
севиб қоласан
ўзингни мен каби.

КАРИМ БУВА ГУРУНГЛАРИ

(Туркумдан)

КАРИМ БУВАНИНГ ЕШЛАРГА ДЕГАНЛАРИ

Уғилларим, одам боласи
«Энди не қилай», деб айтмасин.
Устидан йўл тушиб, иложсиз
Иши орқасига қайтмасин,
Илойим, бахтингиз ётмасин.

Ога-ини керак йигитга,
Дўстсиз ҳеч ким яшай олмайди.
Лекин тенглик бузилган жойда
Садоқат ва меҳр қолмайди,
Илойим, бахтингиз ётмасин.

Уч-тўрт тилни биласиз, раҳмат.
Ажнабийни қойил қиласиз.
Аммо айтинг, девон варақлаб,
Қошғарийни қачон биласиз?
Илойим, бахтингиз ётмасин.

Ҳар куни кўрурман «илм» деб
Едлагайсиз жадвал китобни.
Аммо юртда олим кўпайиб,
Бузувчи ҳам ортда ҳисобни,
Илойим, бахтингиз ётмасин.

Қариб қолдик, биз учун энди
Навойни ўқиш ғанимат.
Бу дунёда якка-ягона
Ташвишимиз ўзингиз фақат,
Илойим, бахтингиз ётмасин.

КАРИМ БУВАНИНГ БОҒБОНЛИКНИ
ҚУЙИБ, ДАМ ОЛИШГА ЧОҒЛАНГАН
ДУСТИГА АЙТГАН СУЗЛАРИ

Қўрпачада ётибмисан, чол
Не гап, оёқларинг толдими?
Қариликка тан бериб, энди
Болаларга кунинг қолдими?

Ўзинг ўйла, бизнинг йигитлик
Ҳозир худди эртақлар, жўра.
Тур, боғингга ўзинг қарагин,
Болаларга буюргандан кўра!

Босмачини қандай қийратдик,
Қилич билан қулоч керганда.
Болалар ёш, қўли тўнғади
Олмаларни бир-бир терганда!

Урушни-чи, бир эслагил-эй,
Бизларда ҳам бор экан юрак.
Ҳозир тинчлик, яхши замона,
Болаларнинг ўқиши керак!

Бизларга ҳеч осон бўлдимни,
Фамни ичга ютдик сездирмай.
Суяги қотмаган нораства
Болаларни уйдан бездирма!

Хотирангда гап йўқ, аслида
Юрагингда, виждонингда гап.
Ахир қандай яшай оласан,
Болаларнинг нонига қараб?

ЧҮГИРМА

Бозор қайнар,
одам деган тумонатдир,
Не келтирсанг
бари бунда омонатдир.
Қарим бува
ота касбим ўлмасин, деб,
Сара тери
жуни кигиз бўлмасин, деб
Тикиб келган
чўгирмасин мақтаб турар,
Қатта бозор
харидор ҳам нақд, деб турар:
— Чўгирма сотаман,
чўгирма.
Кел қариндош,
юзинг ўгирма.
Совуқдан сақлайди,
офтоб урмайди.
Ўзи арзон,
қиммат турмайди.
Пешин бўлди,
чўгирма ҳеч кимга ёқмас.
Ешлар тугул
қарилар ҳам қиё боқмас.
Бир шапкачи
санаб туриб мулла жиринг,
Чолга қараб
кулиб қўяр «ҳиринг-ҳиринг».
— Бобой,— дейди,
биласизми хатоингиз,
Ахир ҳозир
мода эмас матоингиз.
— Ёлғон,— деди
Қарим бува унга қараб,—

харидорнинг
Калласи йўқ сенга ўхшаб.
Сур теридан
эканини билишмайди,
Буни кимлар
кийганини билишмайди..
Қарим бува
уйга қайтди шундан кейин,
Чўғирмасин
ўзи кийди кўп ўтмайин.

* * *

Кўнглима байрам керак,
Гул каби ҳамдам керак.

Лангари ишқ истарам,
Дардима малҳам керак.

Меҳнати саъйдир агар,
Ёлғиза ёрдам керак.

Шодлана билмоққа ҳам
Аввало бир ғам керак.

Орзую сўзлар етар,
Бахт учун кўклам керак.

ОРЗУЛАР ҚУШИ

Қасал бўлиб ётдим бир ҳафта,
Дастлаб икки кун
жонимни ўйладим,
жонимни фақат.
Жон ўзимга қолган сўнг,
бола-чақа,

мол-ҳол,
Шунингдек,
дунёда битмайин қолган
ишларим ҳам келди хаёлга.
Баҳорги илк қалдирғоч каби
қалбда парвоз этгач
орзулар қуши,
ҳақиқий ҳаётни
келган жойидан
бошладим қайтадан.

ДИҒАЖОН

«Диға, диға, диғажон,
Оғангиз бўлай, бикажон».
Хоразм халқ ҳйшигидан

Ҳар қачон мен сенинг «Диғажон»
Қаломингни эшитган замон,
Бир куч ларза бошлар жонимда
Гўё олов ёнар қонимда.
Руҳимда бошланиб пўртана,
Вужудимда армон ўртапар.
Қайларгадир қистайман ўзни,
Ахтараман ўзи йўқ сўзни,
«Диғажоним» қандай сеҳринг бу,
Нафратингму ёки меҳринг бу?
Балки минг-минг ҳур, пари қизлар,
Чикмоқликнинг йўлини излар,
«Диғажон» деб сенинг бағрингдан,
«Оғажон» деб сенинг бағрингдан.
Балки минг-минг навмид йигитлар,
Қиз суймаган шаҳид йигитлар,
Охир сени «укажоним», деб,
Севиб қолдик «бикажоним», деб

Дунёга янгидан қайтишар,
Ҳаётга саломлар айтишар.
Оҳангларинг ноласи, балки,
Қўз ёшларинг жоласи, балки
Бир куннинг минг қайғусини еб,
Бу — ёлғончи, ёлғон дунё, деб
Утиб кетганларнинг армони,
Ҳам дардига сўнги дармони.

Балки, бир халқ асрлар оша,
Сен орқали бизни томоша
Қилаётир узоқ-узоқдан,
Имлаётир узоқ-узоқдан.

«Диғажон»им, жоним, «Диғажон,
Сен ҳикматсан, тарих — бегумон.
«Диғажон» бўл, майли, «диға» бўл,
Лекин хаёл учун жиға бўл!

МАНЗАРА

Тун,
Жим-житлик.
Яқиндир осмон.
Юрагим
дунёга номаълум куйни
юлдузларга туҳфа этмоқчи...

Тун.
Сукунат.
Чироқ — заъфарон.
Қўзларим
шишалар ичра сарғайган
нур учун оқликни элтмоқчи...

Тун.
Бир сўз йўқ —
атроф безабон.
Сўзларим
тонг учун бир нуқра
зиёга айланиб кетмоқчи.

СЕВГИДАН СЎНГ

Ҳамма-ҳамма тинч уйқусида
Ҳатто симёғочлар мудрайди.
Ялмоғиз тун ёлғиз йигитни
Ипда тортган каби судрайди.
Тамакининг чўғи гўёки —
Қарғиш — зулмат ортидан — ойдан
Кўзларданмас, ёшлар томчилаб
Туша бошлар осмондай жойдан.
Шароб эмас (ичиб англади),
Севги қондир — юракнинг умри.
Орттиргани мубҳам тушлару
Йўқотгани мунис қиз-қумри.
Ёниб мунгли қўшиқ айтмоққа
Умидининг кучи етмайди.
Биладики, муҳаббат — тангри
Энди унга шафқат этмайди.
Хотирага йиғлаб-ёлвориб
Қаёқларга кетсин қочганча.
Ахир кутар олдда — зиммакон,
Орқада уй — оғзин очганча!

* * *

Қайда бўлма, бунда мен, деб
Хаёлда кулганинг яхши.
Орзуим, ноумид этмай,
Ўзинг ов қилганинг яхши.

Умиднинг нуқтадек чўғин
Учирмасам мен гоҳи лоқайд,
Ғазабноклик билан дилда
Уйнаган гулханинг яхши,
Яхшидурки, сени ўйлаб
Юрардин ўзга имкон йўқ,
Қай томонга қадам қўйсам,
Шу лаҳза билганинг яхши.
Сен қилган ҳарна яхшидур,
Заҳарханданг ила ҳар вақт,
Эрикма қўйганга ўхшаб.
Эркими илганинг¹ яхши.
Ҳамиша мен арзагўйман,
Ҳамиша сўзга маҳкумман,
Ҳакамликка изн сўрмай
Узинг интилганинг яхши.
Эй, ёр мени бу камкомил,
Ҳалокатли нуқслардин
Асрамоқлик учун ҳар дам
Назарга илганинг яхши.

* * *

Заррин қабоси ўзга
Гулгун жамол бўлакча,
От сурганидек дилни
Этди қамол бўлакча.
Тушмасин сўз ерга, деб
Лабларин бир очмади,
Қилган каби голиблар
Мағлубни лол бўлакча.
Ҳайратда сурат мисол
Турсам ҳамки арзигаъ

¹ Тўхтатмоқ, олмоқ.

Гүё ҳар дам дегандек,
Иўқдир хаёл бўлакча.
Енгил қадамларидан
Бошлаб оғир жазолар,
Кулганича деди ул
«Қол, қолақол», бўлакча.
Кўнгилниң бир банд айлаб
Минг ғамдин озод этди,
Баҳри ишқдин биз томон
Эсган шамол бўлакча
Кўзларимким, кўзгудек
Энди аён англатур,
Мулки дунё бошқаю
Ганжи висол бўлакча.

КИПРИҚЛАРИМ

Устоз Миртемирга

Киприқларим —
тавоним менинг,
худди
Ахиллесники каби.
Уларга
санчилса
гар битта
тикан
тўғри юрагимга
боради.

Киприқлар туфайла
яшаб келяпман,
гар ўлсам,
ўларман
киприқдан...

БИРИНЧИ МУҲАББАТ

Ҳар кун
бир белкурак тупроқдай
сочилади
сенинг устингга...
Юрагимда
тоғдай бир
Қабр.

БАХТСИЗ КИШИ

Қўлини куйдирар
бахтнинг олмаси,
Кўзларини
қамаштирар у.
Юрагида ваҳима — қўрқув:
«Йўқотмасам эди,
биров олиб қўймаса эди,
анқонинг тухмидай олмани...
Ичига кирсам-да
еб ётолсайдим...»
Бахт, дегани
унинг, аслида,
бахтсизликнинг
тегирмон тоши.

СУНГГИ ЙУЛ

Урганч автовокзалида бир ҳайдовчи машина моторини ўт олдирди. Кейин эса унинг юраги уришдан тўхтади.

Темир даста унинг қўлида
Чархпалак бўлиб айланди.
Бу аслида сўнги йўл эди
Ҳайдовчига ердан баландда.

Ўзим кўрдим: ерда саросар,
Узала тушганча ётарди.
Лаб тишлаб анграйган суратлар
Чирт юмуқ кўзларга ботарди.

Синчковларнинг синиқ ҳайрати
Минг бир армон топишди ундан.
Врачнинг ҳам келиб ғайрати
«Тарих» ёзди ўлимга чиндан.

Нуқра нурлар қочқилаб ҳар ён,
Еру кўкка ложарам жасад,
Англандики, ўзи берган жон —
Ҳаёт билан тенг келган Мақсад.

Моторларнинг гувлаган саси
Хотирангдир, ҳайдовчи иним.
Шайлан энди, давр кемасин
Юргизмоқлик учун юрагим.

Тақдирингга майли бойлансин,
Кўплар учун юк бўлган сўзлар.
Лекин хотирангга айлансин
Ишқдан масрур, бахтиёр кўзлар!

* * *

Қовоқари гинғиллайди,
балки ўзин
тенгги йўқ бир нотик билар:
Ҳамма уни жим тинглайди,
аммо лекин,
овозини ўчиришни хаёл қилар.

Қовоқари бўла туриб
тили бўлса,
ҳам пеш қилса наштарчасин.
Ҳамма шунга тоқат этиб,
чидаб турса,
асалари нима қилсин?

ШАЙТОНЛАР ҚАСРИ

Каунада Шайтонлар музейи бор.

Ўтмиш сасин, нидосин тинглаб,
Шайтонларни сезмаслик душвор.
Минг қилса ҳам уларнинг, ажаб,
Одамларга боғлиқлиги бор.

Қанча эртак, ривоятларга,
Соя каби шайтон жойланган.
Қимга ишонмасак агарда,
Деймиз, у шайтонга айланган.

Шайтонни ҳам унут этмасдан,
Унга қаср қурган аломат.
Халққа меҳру эҳтиром билан,
Эъзоз учун айтаман раҳмат.

Тун тирғига тутиб ўзини,
Оловли бир сўқмоқ очди ой.
Сўнг тўрт ёнга қошу кўзини
Шода юлдуз этиб сочди ой.

Фидойилик йўли — шитобдан
Ларза тушди карахт дунёга.
Армон етди нурли хитобдан
Милтиллаган заҳил зиёга.

Ҳазирама кундузлар толсам,
Оқшомларга кетгум келади.
Фақат юзга айланиб қолган
Ойни тавоб этгум келади.

ЛОҚАЙД КИМСА

Тупук ерга тушмас офиздан,
Қиш қаҳрини сочади тоза.
Қулоқчинин тушириб ким ҳам
Дейди: Мазза, бизга кўп маза!

Қишни қувлаб яшнаб бир маҳал
Баҳор келди қулочин ёза.
Уша кимса ҳаммадан аввал
Дейди: Мазза, бизга кўп маза!

УРУШДАН ҚАЙТМАГАНЛАР ХИТОБИ

Баҳорнинг ҳам ўзи келмаган,
Уни узоқ биз чорлаганмиз.
Танимизни аёзга санчиб,
Номини дуодай такрорлаганмиз.

Билар эдик, ахир қалдирғоч
Қолаверар кўкка шайланиб,
Агар баҳор бир сўз демаса,
Ҳазрати Хизрга айланиб.

Билар эдик, ҳаммадан ҳам кўп,
Баҳор бизга — Ватандай керак.
Бу демакки, сапчиб турарди
Умидларнинг шаклида юрак.

Ташрифини ҳар лаҳза кутиб,
Ҳар одимин турдик ғамин еб.
Муз устига ўзни ташладик,
Баҳор келиб тойинмасин деб.

Билар эдик, рангин чечаклар
Қоплашини бизнинг изларни.
Билар эдик, бирма-бир чорлаб!
Баҳор йўқлашини бизларни.

Биларсизми, нечун оловлар
Ҳеч тинмасдан порлаб турибди?
Улар — ўтга дўнган чечаклар —
Бизни доим чорлаб турибди.

ХОРАЗМ ХАЛҚ ҚУШИҒИ

Хоразмнинг кўпгина халқ қўшиқлари
йўқолиб кетган дейишади. Эҳтимол, ана шу
йўқолган қўшиқлардан биттаси қуйидагича
бўлгандир.

Майдон борки, марди бордир,
Инсон борки, дарди бордир.
Номардлар-у бедардларнинг
Юрагинда гарди бордир.

Оқ қор қора ерга тушди,
Ойдайн қиз нера¹ тушди.
Нечук қисмат, бу на ёзғит,
Тулки бахти шера тушди.

Нерда сўзинг сўнгги йўқдир,
Ҳеч бир ишнинг ўнги йўқдир.
Ҳар ким билан қуруқ гапнинг,
Иссиғи йўқ, дўнги² йўқдир.

Осмон маълум ойи билан,
Қушлар келар қойи билан,
Бахти боғлиқ ҳар кишининг
Ўз туғилган жойи билан.

Айландим, дунё айландим,
На бир ишлара бойландим.
Мусофирлик стар энди,
Хоразмима шайландим.

ЙОГЛАР

Толе юлдузининг
комил ишқидан
қалбига чўғ тушган
олим — фидойи,
ўн йил йоглар ичра
бўлиб савдойи,
уларнинг ҳеч ишин
ўрганолмаган.

¹ Қаерга.
² Совуғи.

Иқтидор олмоси,
гар зеҳн билса,
руҳнинг
нур, тиллари олдида ожиз.
Зеро, йог —
кўнглида ҳеч бир губорсиз,
умрида ёлгон сўз демаган кимсал!
Чорлар денгиз —
ломаконда бир макон,
қанча чўғлар
тавон кутиб турибди.
Ҳамма дагни
ичга ютиб турибди —
йог бўлмоқлик
осон бўлмас ҳеч қачон!

БАЪЗИ-БАЪЗИДА

«Мен ундан камманми!
Қаерим камдир?»
Ундан тўққиз одам
шундай ўйлайди.
Тўққизи ҳам
ҳар хил қурооллар билан
ўнинчи одамга
чуқур қовлайди.

«Улардан
қаерим ортиқдир менинг?»
Ўйлайди ўнинчи —
юртдан беҳабар.
Унинг қушдек енгил
Ўзлигига.
Хавф-хатар туғдирмас
чуқурлар.

Дилбаро сайёралиғ
Ганжи муҳаббатдин эмас.
Дил аро сайёралиғ
Меҳр ила шафқатдин эмас.
Ой юзингни орзулаб,
Кундек борурман сарғариб,
Бизни кутмай қўл булаб
Кетмак садоқатдин эмас.
Сабрки паймоналиғ
Тўлса-да, кўнглинг тўлмағай.
Бу қадар мастоналиғ,
Ҳеч бир адолатдин эмас,
Сўзларимнинг дурларин
Гулча қадрин билмади,
Қувламоқ булбулларин
Ҳеч ерда одатдин эмас.
Меҳрдин беҳудлигинг —
Парвоналаринг оғуси
Ҳам эрур маҳдудлигинг
Ноёб фазилатдин эмас.
Лол қолурман гоҳи-гоҳ
Мундоқ замона зайлина,
Биз тарафга бир нигоҳ —
Шу туҳфа қисматдин эмас
Жабрининг арзини қилгум,
Шоядки қаҳри ортса, деб,
Иўқса менда яхши билгум:
Ишқ асло миннатдин эмас.

ҚИШКИ БОҒ

Силтанади олмалар, ноклар,
Тортқилайди, новдани шамол.

Йўлакларнинг бўйида тоқлар
Ерга қапишишган бемажол.

Урикларнинг танаси ҳар кун
Ихчамлашиб борар оз-оздан.
Жунжикишар гилослар беун,
Моматалоқ бўлиб аёздан.

Дўнгликларнинг тагида надир,
Яланғоч анжирми, анорми?
Уларга ҳам осонмас, ахир,
Кўмилишдан қийин гап борми?

Жангчи каби сергадир бу боғ,
Шивирлайди гўё ўнгу сўл:
«Ҳазил гапни баҳорга айтмоқ»
Оҳ, осонми, қишдан ўтган йўл.

* * *

Сен гулга ўхшайсан —
қишда
уйда,
баҳор шу,
деб очилган.

Булбулга ўхшайман,
мен жуда —
баҳордан эртароқ
сайраган.

Қуёшнинг олдида
учрашиб бир кун
дард орттирдик,
ўзимиз учун.

* * *

Жоно, жамолу ҳуснингга инсоф керак,
Жонлар ахир озурдадир, қонда юрак,
Кўзларин жаллодлари билгай қачон,
Кўзларимда дод этар орзу тилак.
Лабларингким, устида хол ўйнатиб,
Лабларимни бир умр этмиш ҳалак.
Юзларингнинг шуъласи куйдирса гар,
Юзинг яшашга бетламас — мушкул кўмак.
Инсоф тилаб, кўнгил англа, бекор эрур,
Инсофга ёр келса қачон, севдим, демак.

* * *

Ҳидоятга

Кўнгилни нурга тўлган
 Рангин вилоят айла,
Ҳам кўзда садоқатдин
 Ширин ҳикоят айла.
Меҳр — қалқон, сўз — шамшир
 Савашда майдон ичра,
Ганжи муҳаббатингнинг
 Мулкин ҳимоят айла.
Санги маломат ҳарчанд
 Ҳисминг тоқини доғлар,
Руҳингни устувор эт,
 Эркин бағоят айла.
Илтифот — наҳри оғу,
 Бир қатра таъма бирла,
Лутфингу марҳаматни
 Тамкин, иноят айла.
Гул кўрдиги хазондир,
 Булбул охир нолондир,

Гоҳида табиатдин,
Ранждин шикоят айла.
Тонгларнинг элчиси бўл,
Чўлпондек кўз тикарга.
Не қилсанг, ўзинг қилғил,
Лекин ҳидоят айла.

ХУДБИНЛАР

Достон

Амудан кўп нарида,
Худбинларнинг ерида,
Бир фожиа ногаҳон
Бўлган экан — кўп ёмон...
Ўғри каззоб, муттаҳам
Ҳаддидан кўп ошган дам,
Эл қозисиз қолибди —
Тарозисиз қолибди,
Гўё гуноҳ савобга,
Минг саволга жавобга.
Элатда ўзим, деган,
Уткирдир, сўзим, деган
Одамларнинг бариси,
Ёшларию қариси
Ҳамма учун ҳурматли,
Ақли учун иззатли
Олимга тикилишган,
Сўнг илтимос қилишган:
«Қозиликни қўлга ол,
Ҳаммани бир йўлга сол!
Элни бир тинчитиб бер,
Кейин илминг қилавер».
У мушкул ишни пайқаб,
Астагина бош чайқаб
Дебди — «Ўзрим, айбим бор:

Уддалашим кўп душвор,
Шу иш келмас қўлимдан».
Аслида-ку олимдан
Чиқаркан яхши қози —
Гўёки бир тарози.
Чунки қудрат калити,
Илму ҳикмат калити
Унинг қўлида экан,
Доим йўлида экан.
Кўп серғалва ишлардан,
Сўнгги йўқ юмушлардан
Эринган у, қисқаси,
Чекинган у, қисқаси.
Қозилик ҳам беқадр,
Иш эмас асло ахир.
Олим бўлмаса машшоқ,
Эҳтимол, шунга муштоқ.
Дебдилар унга — «Майли,
Қозиликка сайлайлик,
Элни бир тинчитиб бер,
Сўнг созингни чалавер».
Сиполикни бузмасдан,
Яхши сўзни узмасдан,
Машшоқ дебди:— «Кўп раҳмат,
Узрим — айбим бор фақат.
Куч — қудратим етмайди,
Халққа сўзим ўтмайди».
Машшоқ агар азм этса,
Юрагидан жазм этса,
Бўлар экан зўр қози,
Гўёки бир тарози.
Чунки меҳрли экан,
Сози сеҳрли экан.
Кўп серғалва ишлардан,
Сўнгги йўқ юмушлардан
Эринган у, қисқаси,

Чекинган у, қисқаси.
Қозилик ҳам беқадр
Иш эмас асло ахир.
Ишонч билан батамом
Дебдилар: «Қани, рассом,
Қозиликни ола қол,
Элга ҳакам бўла қол.
Рассом дебди:— «Жамоат,
Ишонч учун кўп раҳмат,
Лекин мен ҳам узрли,—
Айбим бордир арзирли.
Гоҳ совиб, гоҳ қизарман,
Шундан сурат чизарман.
Шу табиат — феъл билан
Қози бўла олмасман».
Лекин ўзи шу рассом
Қозиликка батамом
Лойиқ экан, экан мос,
Қалби тўла эҳтирос.
Юраги оқ-қарони,
Кўзлари ранг зиёни
Сезар экан олдиндан.
У ҳам мушкул олдида
Чекинибди қисқаси,
Эринибди қисқаси.
Эҳ, наҳотки қозилик
Шунчалик воз кечгулик.
Ҳамма-ҳамма лол қолмиш,
Сўнг шоирга сўз солмиш:
— «Энди ўзинг, йўқ, дема.
Қозилик қилсанг, нима,
Емонми, ҳурмат чандон,
Эътибор, иззат чандон.
Шоир дебди,— «Эҳ, сизлар.
Наҳотки, билмассизлар,
Ахир узрим — айбим бор.

Ўзингизга кўп озор
Берурман бўлсам қози,
Сўнг бўлдурсиз норози.
Тилим аччиқ, заҳарли,
Кўплар учун хатарли».
Аслида-ку шу шоир
Кўп ишга экан қодир.
Қозилик қилса борми,
Уғрию бадкирдорни
Уткир сўзлар ишлатиб,
Қўяркан ер тишлатиб.
Доим ҳақни ёқларкан
Бегуноҳни оқларкан.
Чунки унинг сўзида,
Ёниб турган кўзида
Бир тилсими бор экан,
Ҳақиқат шоир экан.
У ҳам мушкул ишлардан,
Ғалвали юмушлардан
Эринибди, қисқаси
Чекинибди, қисқаси.
Шунда қаҳрига минган,
Умид — ўйлари синган.
Аламнок катхудолар,¹
Ақлу ҳушдан жудолар,
Ўз айбини билмаган,
Ҳеч вақт уэр қилмаган
Қишини топибдилар,
Кенгашни ёпибдилар —
Уни «элга қози» деб
«Ҳаммамиз ҳам рози» деб.

Худбинлар ҳам кўп замон
Ҳамма каби соғ-омон

¹ Катхудолар — (шева сўзи) элнинг катталари.

Яшаган катта Ватаи,
Ғойиб бўлган кўзлардан,
Эвоҳ, кўп вақт ўтмайин,
Қумга сингган сувдайин,
Қайсидир бир қум ҳозир
Балки шу юрт ўринидир.

Нечун? Дейсизми? Ахир
Ўзингиз ҳам ўйланг бир,
Ўйланг айбон билмаган,
Ҳеч вақт узр қилмаган,
Илм-ҳикматдан кўп узоқ,

БУЛБУЛЛАР ВА СОМОН СЕЧАЛАР¹

Булбулнинг болалари кўп бўлади.
Лекин бири булбулга, бошқалари
сомон сечаларга айланади.

Борбон чолнинг гапидан

Нажиб идрок ҳосиласини
Туйилмаган қалбим хўп туйди.
Руҳ ўпдию булбул сасини,
Сечаларни кўриб кўз куйди.

Ахир қанча булбул деганинг
Халқим, сеча бўлиб чиқишди.
Кўрган заҳот оғиз очганинг,
Булғанган чундугин тиқишди.

Шулар тарих анжомларингни
Еғий келса дарров олдирган.
Шулар — мангу мақомларингни
Қалта Минор каби қолдирган.

¹ Сомон сеча — булбулга ўхшайдиган чумчуқ. Хо-
размда кўп учрайди.

Гўё ахта соқчи, булбулнинг
Теграсида — тилсиз сечалар.
Чулгурлашиб улар тар гулнинг
Орзусин елларга сочалар.

Шулармасми кеча беимкон
Партавингни қувиб тинганлар?
Шулармасми — бугун Ҳожихон —
Хотира устига минганлар?

Булбулликка ўзини чоғлаб,
Неча сеча офат тоғидир.
Булбуллари қувғинди боғлар
Қўнгилларнинг тоза доғидир.

Қақнус каби ёниб-куйишга
Булбулга бир бутоқ етади.
Халқим, булбулнингни танисанг,
Сечаларга қирон кетади!

* * *

Армони йўқ, ўз юрагини
Меҳру ишққа ватан этганнинг,
Шу ватан кўп яшашин билиб
Сўнгра, бу дунёдан кетганнинг.

Уни ёлғиз қўйишмас гуллар.
Етганида сўнгги жойида.
Ватанидан саломлар айтиб,
Тизилишар ҳар кун пойида.

ЖУРАБЕК МУРОДОВ КОНЦЕРТИ

Мурод ҳофиз ўғли — соҳир Жўрабек,
Урганчада тун бўйи кўп хониш этди.
Сўнг жиндак аламнинг қасди, дегандек
Кулимсираб сўзларни ёндира кетди.

«Таъзимларим сизга, Комилжон эли,
Дунёда дунёдай, собит туринглар.
Лекин бир илтимос, марҳамат қилиб
Устод Комилжонга музей қуринглар...»

Чапаклар янгради ҳамма тарафдан,
Зукко ҳофиз гўё гулга кўмилди.
Лекин у воз кечиб бундай шарафдан,
Ҳазин бир қўшиққа, куйга чўмилди.

Балки у англади, қичиб қолганин
Узоқ чапак чалиб ўрганган қўллар.
Хатосин бўйнига осиб олганин
Кўрсатиб ким ахир чапаклар йўллар.

Бугун Комилжон деб сиғинган санъат,
Бош урмоққа паноҳ, жой излаган дам,
Қандайин гап ахир, Хоразм фақат,
Болалардай чапак чалса хотиржам.

Ким дўст, ўз дўстини ношукур демас,
Аммо, англатар у бурчингни бироз.
Комилжон! У фақат боқий қўшиқмас,
Комилжон — Хоразм аталган эъзоз.

Отангни ёд айла, ўзлигингни бил,
Азал ақида шу, абад қоида.
Юртинг шаъни учун ўзни қалқон қил,
Чапак чалма, сукут керак жойида.

МАДРАҲИМ ШЕРОЗИЙ

Ёронлар,
мен сизнинг Шерозий эрдим.
Дарёдай қалбингиз
ҳамрози эрдим.
Булбулдай кичрайиб
ғамларингиздан,
умид боғларининг
шўх сози эрдим.

Ҳофизга ҳар замон —
охир замондир.
Бугун авж этмаса,
эрта гумондир.
Рухнинг тулпорига
гар оби ҳаёт,
элтмаса сўзлар — ўқ,
дотор камондир.

Ҳар кун кўкка ўрлаб,
ҳар кун қуладим.
Асрлар риштасин,
лекин, уладим.
Мен —
охир муқаррар
ўлгучи одам,
умримни
мангулик учун тўладим.
Шоир ҳам эмас мутлоқ,
Қўлига тутмаган соз,
Суратлардан кечган воз,
Ишқдан бебаҳра қолган,
Омади судраб толган
Қозининг қилган ишин,
Не савдолар солишин

Элу юртнинг бошига,
Айланиб ғам тошига.
Уйланг, элга зарур дам
Қўлидан иш келса ҳам,
Тинчимни бузмай деган,
Ўзининг ғамин сган,
Қишиларнинг қилмишин.
Ахир, ҳар ким ўз ишин,
Ўз ғамини билса, жим.
Ватан ҳақда ўйлар ким?!

ЧОРРАҲАДА

Тўрт томон йўл —
ҳаммаёқ қибла.
Ҳар ёндан
Кўз қисар нуқралар.

Чорраҳада
таажжуб ила
жим турибман,
юраини қайга?!

Қайда орқа,
қайда кунчиқар,
билолмасдан
бошим гарангдир.

Ахир азоб,
азоб йўлчига
тўрт тарафи
қибла бўлса гар...

Руҳимизнинг таржимасини
ҳар на этса,
қўшиқ этади.
Бир дунё шовқинни ёқмоққа
тирноқдай оҳ,
дилсўз этади.

Мана Бобур —
фарёд даҳоси —
сўзлари юракдан
сирғалар,
Беш юз йиллик
ишқнинг садоси —
Кўксимдан отилган
жилғалар.
Қўнглингизда
Соғинч тозариб,
кирсин, дея,
севган рангига,
Мен хонада —
бир ошиқ ғариб
майдондурман
жинлар жангига!

ҚИШКИ ОЛМА

Олмами бу
ёки
қиз лабларидан
неча ой,
неча йил
сирғала-сирғала
тушиб кетган
ширин бўсаларнинг орзуси?!

Ноз ила чўччаймоқ
Қулоққа шўх шивирламоқ истаги,
Қўлимдаги
шу олма балки?!

Ахир
қандай тишлаб бўлади,
бу
умид қизартган
олмани,
боғнинг чеккасида
бир қучоқ райҳон
хотирадай
сирқираб ётганда...

АННА АХМАТОВАДАН

МУҲАББАТ

Қулча бўлиб олган илон каби гоҳ
Нақ юрак устида қиларди жоду.
Гоҳида уззукун каптардай дилхоҳ,
Оппоқ деразадан чулдирайди у.

Гоҳо қиров узра шуъла сочади,
Гоҳ нозбўй чайқалса бўлгай намоён.
Лек ажиб бир сирли олиб қочади,
Шодлигу оромнинг мулкидан осон.

Жондайин бир ширин нола тортади
У гижжакнинг соғинч тажассумида.
Таниб қолсанг уни ваҳминг ортади
Бировнинг нотаниш табассумида.

Ёр билан ўтган бир дам
Файзига байрам етмас.
Ёрсиз ўтган дамларнинг
Фигонига ғам етмас
Ёдинг дил ришталари
Ҳаволансам, заминга
Тортарда жон муаллақ,
Узилмоққа дам етмас.
Қўнгилни гоҳ олдирсам,
Ҳавасни гар ишқ билиб,
Ишқдан учқун сачраб
Куярман малҳам етмас.
Севинч жайронларини
Қуюн каби стаклаб.
Келганида на хонам,
Одаму олам етмас.
Нуқта мисол кичрайиб
Умрига нуқта қўяр,
Меҳру ишқ хитобидин.
Қўзларига нам етмас.

БУХЕНВАЛЬД АЛАМИ

Туркум

ҚОРАҚАЙИНЗОР

Бухенвальд — Қорақайинзор деган маънони билдиради.

Эй, қайинлар — шўрпешоналар,
Нечун қора эди рангингиз?
Бир куни келиши муқаррар,
Офатданму дарак эдингиз,

Мефестофель унутилган оё,
Гёте сиздан топганда роҳат,
Юрагига солсангиз гумон
Этмасмиди хавфдан башорат?!

Шиллер бир кун келганда қочиб,
«Қароқчилар» аталган ғамдан.
Дил ёрсангиз сирингиз очиб,
Жар солмас эдими оламда.

Дардингизни илғадими
Жилга-сойлар бепарво куйлаб..
Шўх қушчалар учиб юрдими
Фақатгина баҳорни ўйлаб.

Эҳ, қайинзор, эҳ, қора қайин,
Недур қоралиғнинг ҳикмати?
Кўл бўлмоқми охири бир кун,
Бахтсиз муҳаббатнинг қисмати.

Бухенвальд, деб ахир оламнинг
Қора билан чапланди юзи.
Бухенвальд, ахир бу — аламнинг
Ҳеч туби кўринмас денгизи!

ТУТҚУНЛАР ҚУШИҒИ

Маҳбусларнинг чап кўрагига қизил, яшил,
қора ва бошқа рангдаги учбурчак тикиб
қўйилган. Қизил учбурчак сиёсий — ўта хавф-
ли асирни билдирган.

Шалвирайди йўл-йўл бўз камзул,
Судралади ориқ оёқлар.
Ёгилади ҳақорат нуқул,
Бош устингда милтиқ, таёқлар.

Бир гугуртнинг алангасидай
Учбурчакни титратар еллар.
Шу учбурчак остида тинмай,
Гўёки бир мина чиқиллар.

Улим эса урчийди ҳар кун,
Қумурсқалар каби тўрт ёнда.
Ва у осон емоқлик учун
Аста ўрмалайди товондан.

Лекин ҳатто ўлаётгунча
Кўздан ишонч ранги кетмайди.
Биласанки, ўлим — қумурсқа,
Юрагингга бориб етмайди.

Биласанки, қизил учбурчак
Сени энди тарк этмас сира.
Давом этар ҳаётинг, демак,
Эрк йўлида портлашлар ичра.

МАҲБУСЛАРНИНГ ЯНГИ ҚЕЛТИРИЛГАН АСИРГА МАСЛАҲАТЛАРИ

Буида ўлим омаддай бир гап,
Таланмайсан итга кун сайин.
Лекин фақат руҳ билан яшаб,
Ўзлигингни танимоқ қийин.

Озодлик — мўъжиза беқиёс,
Ғалаба мингдан бир имкондир.
Шу имкон, деб — қадамингни бос,
Мўъжиза, деб — ўзингни ёндир.

Унутмагин ҳеч даҳшат эмас
Вужудимиз айланса кулга.
Даҳшатлидир, бўлса-да бир пас
Айланмоқлик мулоим қулга!

Бизда —
Хоразмда бир вақтлар
ёниб хониш этган ҳофизлар
тилида
булбуллар жон сақлаганлар.

Бизда —
Хоразмда бир вақтлар
ўзи полон, зор гирён дутор
гумбазларни сийпаб
уйғотган ҳар саҳар.

Бизда —
Хоразмда бир вақтлар
Музларни эритиб мақомлар,
қайтаришган қишнинг
тиғдай қаҳрини.

Бизда —
Хоразмда бир вақтлар
Ҳожи ҳофиз
кўп вақтлар учун
куйлаган ўлимдан сўнгги умрини.

ШОИР

Кичик хона,
беш-ўнта китоб,
қоғоз-қалам —
бор бисот-моли.
Унга —
ҳақиқатнинг
дордай йўлида
қаноат
бир лангар мисоли.

«БОШ» ҚОРОВУЛНИНГ ЕШ ҚОРОВУЛГА УГИТЛАРИ

Хумпар,
одам бўламан, десанг
ёғлик жойга
ташла лошингни.
Кейин
қарға кутган тулкидай
аста-аста
кўтар бошингни.
Агарда сен
бирор-бир ерда
паст учардай¹
юрсанг дон чўқиб,
ҳар вақт-ҳар вақт.
қийқириб тургин
каттаю кичикни
чўчитиб.
Ишқилиб,
сен қаерда бўлма,
қайда юрма
ризқинг тамшаниб,
экишак бўлма,
ўғри деб ўйлаб
«Ешулли» зотига
ташланиб.
Тунда эса
хуррагингни чўз,
Уғри.
тушингга ҳам кирмайди.
Лекин ўша
қўйдаёй ёшулли
Уйқунгга ҳам
ақча тўлайди.

¹ Товуқ, хўроз.

Гуссалар, армонлар кечаги,
Ишонч, идрок бугунги кундир.
Умид-келажакнинг чечаги
Узра гумон тиглари синди.

Кул-ўтмиш, ҳарорат кечаги,
Ўт-олов ҳар лаҳза бугундир.
Йилдирим — оташнинг этаги
Кўзлар қорасига илинди.

Хиёнат жарликдир кечаги,
Муҳаббат қушлари — шу бугун.
Қанотлар — осмоннинг тиргаги,
Тиргакка айланди ер учун.

Уруш — Қоработир кечаги,
Тинчлик минг-минг Зухродир, ўлмас
Ҳаёт — шу омонлик эртаги
Ахир Тоҳир бўлмасанг, бўлмас.

ҲАЙВОНОТ БОҒИДА

Эшакларнинг ўзи нима айби бордир,
Нечун улар беқадрдир, мудом хордир.
Кеча-кундуз тинмайин юк ташиса ҳам
Эшак ахир дум ўйнатган итдан-да кам.
Эшакларга қирон кетиб турган шу тоб,
Улар ҳақда қайғурмайди «Қизил китоб».

Бир кун шундан гап чиқдию, таниш филбон,
Деди «эшак — ўтакетган нодон ҳайвон!
Ҳар кун шернинг қафасига тонгдан бошлаб,
Туришади эшакларнинг гўштин ташлаб».

Филбон менга бир «томоша» кўрсатди, денг,
Ҳеч бир даҳшат келолмайди у билан тенг.

Қушхонада хашак ерди икки эшак,
Гарчи шунда тайёр эди болта, бешак,
Жўн қассоблик машқин олган шум болакай,
Бир эшакни тортиб келди қўғирчоқдай,
Сўнг кундага ётқизди-да чопа кетди,
Қоннинг ҳиди, назаримда, кўкка етди.

«Ё алҳазар, одаммисан, филбон,— дедим,—
Айтгин, сенга не ёмонлик қилган эдим?»
Филбон деди: «Қара ана эшакка боқ,
Ут чайнайди, сескангани йўқдир мутлоқ.
Емишида йўлдошининг қони бордир,
Лекин беғам, чунки ҳали жони бордир».

Узр сўраб, ҳайрат билан чиқдим йўлга,
Лекин сира ололмадим ўзни қўлга.
Эвоҳ, сенга тўзим берсин иним филбон,
Қушхонангда бўлмагайман энди меҳмон.

Хор-зор яшаб қирладир — қайси жондор
Манглайда эшакка хос итоат бор...

ҚИЙНОБА

I

Тарих учун мунис, хилват бир маскан
Кўҳна Урганч ёддан чиқармас ҳаргиз:
Неча минг бандини қайноба билан
Муҳаққақ ўлимга йўллаган Чингиз.

Тиғ эмас, ўт эмас, қайноба нечун
Маъқул тушмиш хунрез мўғул хонига?

Ўзни алдадими атиги бир кун,
Асирни бўямай қаро қонига?

Балки қувонтирган кашфи хоқонни:
«Ўздан, сувдан — қолар, туздан — қолмайдн!
Туздан бошқа нарса минг-минг инсоннинг
Жонини бир йўла ямлаб олмайди!»

II

Қайноба — лақамча солган оғизга
Қуйилган қайноқ сув — оддий намакоб!
Лекин қайнобага қиёслар излаб,
Руҳимда безовта ҳадик беҳисоб.

Орол тилка-тилка, аҳли Хоразм,
Қақроқ лаблари шўр сувга тутади.
Хўжа минорага¹ солсам-да разм,
Хаёлларим тахир гумон ютади.

Чингизнинг саргардон хоки гардидан
Қонига ўт тушиб бирор олчоқнинг,
Наҳот қийнобага рўбарў этган
Қайғудош Хоразм, Қорақалпоқни.

Минг хоқон қўлингда қумурсқадан ҳам,
Эй қодир табиат — олам падари.
Ўзинга маълумдир қалқмас сира ҳам,
Туз билан ўйнашган — «халқ оталари».

Бугун ошкор замон кўзгуси узра,
Аён ким хокисор, кимлар бадкирдор,
Халқ эмасу — шубҳа гумонлар ичра
Оғзида — ҳали ҳам лақамчаси бор!

¹ Хивадаги машҳур минора.

Халқ ахир ғанимат шу ватан учун
Ут кечди, сув кечди — аямади жон.
Мақомчани узган оғзидан бугун
Қийноба устига томчилайди қон!

АҲМАД ЯССАВИЙ

Узлатга чекундим —
Ўзликка бекундим.

Тупроққа кирдигим —
Осмонга юкундим.

Ҳақ учун тегунсам,
Туркийга тегундим.

Бўлғайми менингим,
Ёзғутдин ўкундим.

Танҳолик ичинда
Оллоҳни тушундим.

ШУҲРАТ ТУТҚУНИГА

Сени
Ҳали
Кўп вақт
гуллар излашар.
Боғларда булбуллар
бўлишар сарсон.
Шуҳрат эса
Олтин қафасидан
Чиқариб юбормас
ҳеч қаён.
Ҳар баҳорда
Митти қалдирғоч

чарх уриб
Келар-да
Чувдуғи билан
Кўтариб учади қафасда сени
Ва ташлаб юборар,
баланд-баланддан...

* * *

Тонглар отар, Сиз кўринмайсиз,
Юзингиздан нурлар таратиб.
Кунлар ботар, Сиз кўринмайсиз
Кўзингиздан юлдуз яратиб.

Утар умр — ҳарорати кам,
Чўзилади ланж бир кундузлар.
Қишлар қорсиз, баҳорлар бенам,
Лекин хазон тўладир кузлар.

Тасодифлар тинчдир, умидим
Кўзимга қаролмай туради.
Вужудимда гўё аллаким
Менинг учун яшаб юради.

Гар келсангиз меҳрда ёниб,
Кўзингиздан сачраса учқун,
Кўнгилда бир фасл уйғониб,
Бир умрга татирди бир кун.

ОЙБЕК

«Навойи» романини ўқиб...

Ойбек домла, била олмасман,
Яшагансиз қайси замонда?
Навойи, деб бизлар биланми,
Ё бизни деб Навойи ёнда?

Устод гуё даврон дардларин
Баҳам кўрган ўзингиз билан.
Бойқаронинг ғурбатхонасин
Кўргандексиз кўзингиз билан,

Мажиддинлар фитналари ҳам
Утган каби ўз бошингиздан.
Мўмин Мирзо қисмати бир кун
Рўй бердими ё қошингизда?

Эл ғамнда асо ушлаган
Шоир орзу — армонларин, сиз
Сўз демайин хаёлчан юриб,
Танангизда синаганмисиз?

Ойбек домла, айтингиз ахир,
Яшадингиз, қайси замонда,
Навойи, деб бизлар биланми,
Ё бизни деб Навойи ёнда!

ТУРҒУНЛИК ЙИЛЛАРИ ЕКИ МУМИННИНГ ҲИКОЯСИ

Ҳали ёшлик чоғимиз эди,
Бизлар эса қишлоқ боласи.
Гапнинг рости, яхши билмаймиз,
Одам ичидаги оласи.
Қолхозда бир Шариф исмли

Жуда қизик шофёр бұларди.
У ҳар куни бизга мардликдан,
Жасоратдан ақл берарди.
Бир куни денг, ҳаммамизни у,
Гап-у сўзимизга қарамай,
Шалоқ машинага миндириб
Деди: «Битта мардлик кўрсатай!»
Бизлар кузов ичра кетяпмиз,
Руль эса Шарифнинг қўлида.
Чанг деганни кўп ютаяпмиз,
Ўзимизнинг қишлоқ йўли-да!
Гоҳ чуқурга тушиб ғилдирак,
Бир-биримиз ушлаб қолардик.
Биз Шарифга ахир қандайин
«Тўхта!» дея айта олардик.
У бемалол хиргойи қилиб,
Борган сари газини босарди.
Ахир бизлар боламиз, қўрқиб
«Жон оға» деб унга ёлвордик.
Шариф эса қаҳқақа уриб,
Қулганича вақтин чоғлади
Ва рулни ҳам қўйиб юбориб,
Белбоғига кўзин боғлади.
Сўнг ойнадан бошини чўзди-да,
«Эҳ чиқармиз,— деди,— бир ёқдан,
Жасурлигим кўриб қўйинг-да,
Сўзлаб юринг бутун қишлоқда...»

Ундан сўнги ўзимизга маълум,
Несин айтай аҳволимизнинг,
Шарифнинг ҳам бўлари бўлди,
Ҳеч камимиз қолмади бизнинг.
«Шариф» мардлигини» қишлоқда
Ҳозир катта-кичик билади.

Жаёлимга, бир йўлга чиқсам,
Кўзи боғлиқ Шариф келади.

Эй ёр, сенга хуш эрмас,
 Қувончини ғам билдим.
Сенгаки баҳра бермас,
 Қулгу кўзга нам билдим.
Бор мулкени кўнгилдан
 Жилмайишинг учун бир
Тўқдимү хижолатман,
 Баҳосини кам билдим,
Вафони дил эҳтиёж,
 Умр этмиш ихтиёр,
Бевафолар беилож
 Гўё сўнук шам билдим.
Бу маъвода бор йўқдир,
 Ёздиргали кўнгилни,
Суяймакка тор йўқдир,
 Сенсиз қолган дам, билдим.
Само агар чароғон —
 Юзинг деб бошим баланд,
Кўк юзи тўсилган он,
 Қадди-бўйим хам билдим.
Хаёлларим — фикратинг,
 Сўзларинг — жон қушлари,
Бу оламнинг ҳикмати,
 Бир ўзингда жам, билдим.

ОТАМНИНГ ЖОНИ

Тор қафасга
сирмай қолган Жон
минг бўлакка
бўлинган бугун.
Ойна синигидек
йиғарман
мен уларни

ҳар ердан
ҳар кун.

Йиғаман:
Қатағон даврлар
ханжари
танимга санчилиб,
урушнинг тўрт йили
остида
қўлу оёқларим
янчилиб.

Йиғаман:
ваъдалар қуюни —
кўзларни очирмас
унлардан.
Бир собитмас,
ярим худолар
бахтларни элаган
кунлардан.
Йиғаман сўнг
қайта қуришнинг
бўёғи ўчмаган
изидан.

Ҳам англай бошлайман:
замонлар
юрар одам
жони изида
Йиғаман, йиғаман —
хаёллар ташбеҳлар яратар
кўнгилда.
Хотиранинг
соғинч риштаси
тасбеҳлар яратар
кўнгилда.

ОНА ТИЛИМ

Мен сўзлардан
сўз кутаман,
юрагимда
она тилим.

Мен сўзларга
кўз тутаман,
тилагимда
она тилим.

Сўзлар менга
«Сўзла,— дейди,—
она тилинг
борлигидан».

«Иқболингни
кўзла,— дейди,—
она тилинг
ёрлигидан».

Она тилим —
Меҳру ишқим,
марҳум отам
дийдоридир.

Қалбимдаги
ҳар бир ишқим,
амри билан
бўлар содир.

ҲОЖИХОН ҲОФИЗ

Хоразм қўшиғин бутун бўй-эни,
Ҳожихон ҳофизнинг қалбида жодир.

Боболар санъати — руҳнинг Ватани,
Гўё киндик қони томган маъводир.

Бугун кенг Хоразм — минг-минг қўшиқчи,
Қим қўшиққа боғлиқ тўрдадир жойи.
Лекин ҳамма яхши қўшиқлар учун
Ҳожихон олдин бир қилар хиргойи.

* * *

Севганингга кўра
Ўлгудек севсанг,
Кучинг қолса фақат
нафас олишга.
Бир бор тикилишга
жонингни тиксанг,
Рози бўлсанг
қараб қотиб қолишга.

Севганингга кўра
Ўлгудек севсанг,
маҳбубангдан бўлак
тангринг бўлмаса
сен ундан ҳаммиша
ижобат кутсанг,
Лек ҳеч илтижодан
кўнглинг тўлмаса.

Севганингга кўра
Ўлгудек севсанг,
Ўзни тутиб берсанг
кўргуликларга.
Энг қаттиқ
азоблар ичра ҳаётинг
дўниб бораверса
эзгуликларга

Севганингга кўра,
ўлгудек севсанг,
Лол қолса
тириклик гамин еганлар.
Улар англолмаса,
Сен айтолмасанг;
ахир ўлишмас, деб,
ўлгудек севганлар...

* * *

Не куйдир бу: сирли бир оҳанг
Яқин олиб келди осмонни.
Сенингми оддий бир ингоҳинг,
Менингми бирдан-бир имконим.

Не рақс эди: жилва турфа ранг
Атрофида одам парвона,
Сенингми бир хиром этганинг,
Менингми умидим — ягона.

У қандайин ҳилқат сўз эди.
Лол қолдирди жону жаҳоним.
Сенингми ё хайрлашганинг,
Менингми туғилган армоним.

* * *

Бир кўришга зор этдингиз
ёндим-чидадим.
Бегонани ёр этдингиз,
ёндим-чидадим.
Беқадрдан қадр истаб,
ҳиммат кутиб,
Ўзингизни хор этдингиз,
ёндим-тутадим.

* * *

Осмон олис — толар нигоҳ,
Тупроқ эса оёқ остида.
Қимларнингдир умри муаллақ,
Осмон билан ернинг қасдида.

АСҚАР ҚОСИМОВ ХОТИРАСИГА

«...Ўйноқла, талпин эй фонтан»,
«...чечакни шоввада шопирган»,
«Бу кун қўшни қишлоққа келип тушди ёр-ёр»
«Яшагум йўқ, йогдек шувуҳсиз...»

А. Қосимовнинг «Фаворра» китобидан.

Милт-милт ёш тўкади фаввора,
Гирдобларда шоприлар чечак.
Келинларга одат бўлгандай,
Чорбоғини топмай адашмак.

Йоғлар эса ҳамон бепарво,
Бир нуқтани кўзлаб қотгандай.
Ахир, юрак, юрак йиқилди,
Қафасидан сакраётганда.

* * *

Дилбарим,
гўзалим,
малагим
илинжим,
орзуим чечаги,
Лаъли лабларингдан матлабим,
Олмаганим бўса кечаги.

Рухсорингда йиллар армони,
Озод юрак орзулари жим.
Муҳаббатдир, ёлғиз дармонинг
дилбарим,
гўзалим,
малагим.

* * *

Гуллаб турган
бахт дарахтини
сезиб совуқ,
шамол вақтини,
кўнгишларда
омон сақламоқ
бахтга эришишдан
мушкулроқ!

* * *

Ҳақиқатдап қочмоқ —
бир жойда туриб
югургандай бекор,
бефойда.

* * *

Тўй билан азанинг
ораси
баъзида
бир пичоқ орқаси.

ҚОР

Менга алам қилар
кафтларимнинг кенг эмаслиги,
қўлларимга сиғмаслиги

Ерда ётган,
эриб тугаётган
оппоқ Қорнинг.

Қўлларимга сигса агарда,
шу оқлиги, поклиги ҳаққи,
оппоқ қувончлиги ҳаққига,
Мен уни кўтариб эринмай
югурардим кўча-кўйларда,
болаларнинг завқин қўзғатиб,
катталарнинг ҳайратин уйғотиб.

Нур олиб кирардим тушларга,
мени бир кун унутишганда...

* * *

Кучим етмас ҳеч унутмоққа,
Кўзларингни кўзимда сақлаб,
Бир оташни ўзимда сақлаб.

Умр эса отдек йўртмоқда
Сендан тортиб наридан — нари,
Кун — ой қамчи солгани сари.

Йиллар уза дил тўкилмоқда,
Сени сарсон излаб, сўроқлаб,
Бир чиқмайсан ойдек ярақлаб.

Илк севгингни ўйлаб шу чоғда,
Орқага ҳам қайтиб бўлмайди,
Кечдим, деб ҳам айтиб бўлмайди.

ТУРКМАН БАХШИСИНИНГ ДЕГАНИ

«Ўзбеклар элинда тўй-маъракада
Ҳофизлар куйлашар жону дилидан.
Лекин кўнгил тўлмай қолмай, агарда
Қўшиқ айтилмаса Махтумқулидан».
Шундайин Жон сўзи билан Чоржўйда:
Ифода этгандим битта рост гапни,
Оғамурод бахши созин олди-да,
«Мен ҳам айтсам,— деди,— бир ҳақиқатни,
Кимки Навоийдан сўз бошламаса
Бахши ҳисобига кирмайди бизда...»
Сўнг туркман тилинда аста-оҳиста
Бир ғазал янгради нондай муқаддас.

АСТА, СОКИН ЎҚИНГ...

Азиз шоир дўстим, ҳар кун нур, ёлқин,
Улиб ёритади ерни беқиёс.
Барча ибтидолар шу нурнинг ҳаққи
Аста, сокин ўқинг бир шеър, илтимос.

Гўзаллик жо бўлар эркнинг бағрина,
Гуллар юз очади оқшомда беҳос.
Лолаларнинг қачон бағри оғринар,
Аста, сокин ўқинг бир шеър, илтимос.

Сукунат ҳамдаминг мисол бош силаб,
Куйлайди ошиқу, шайдоларга мос.
Дилбар ёрлар бу дам висол, куйталаб,
Аста, сокин ўқинг бир шеър, илтимос.

Овозлар охири сўнажак бир кун
Агар тақлидсифат, шовқинларга хос.
Мангуга қолажак оҳанглар учун
Аста, сокин ўқинг бир шеър, илтимос.

ХОРАЗМ

Дунё — рақам мулки, ҳисоб қадимий,
Не умр ўтгандир бир разм бўлиб.
Сен иста дунёдан ҳикмат, Хоразмий
Ёнингга келади Хоразм бўлиб.

Илм гўё чақин — ёнмоқ истаги
Оқилга туюлар бир жазм бўлиб.
Илм иста, журъат қил, жазм эт, Беруний
Ёнингга келади Хоразм бўлиб.

Муҳаббат тилига дил дарди ҳам дам
Қуйилиб туради бир назм бўлиб.
Севиб тўлгон, мадад кут, Огаҳий ҳам
Ёнингга келади Хоразм бўлиб.

Боболар қонида жўшган жасорат,
Авлодларга қолмиш бир расм бўлиб,
Мардликка бел боғла, Аваз ҳам, албат.
Ёнингга келади Хоразм бўлиб.

Созу куй қаноти элга муяссар,
Ҳар уйга киради бир базм бўлиб.
Навога дил бергил, Ҳожи, Комиллар
Ёнингга келади Хоразм бўлиб.

Меҳр осмонида доимо яшар
Эътиқод қуёшдан ҳам азим бўлиб.
Меҳру зиё бўлган жойдан улуғлар
Ёнингга келади Хоразм бўлиб.

ҲАҚИҚАТ СУРАТИ

Усмон Носирга

Эй, менинг
севимли душманам —
дардим —
ҳамиша эркинлик истаги,
энди сўз ўзгарди,
либос ўзгарди,
лекин бир сен
ўзгарганинг йўқ.
Эй, ҳамхона —
қадрдон заҳар —
ўткир шароб,
қадаҳ тўла май,
ёғдирсам ҳам
сенга лаънатлар.
бепарвосан,
мендан кўнглинг тўқ.
Эй, жон қадар
меҳрибон оғу —
амир мудом вожиб гўзал юз,
ахир юрак,
ҳамон ўша-ку,
дунёга ўт берадиган Чўғ.

* * *

Ишқинг интибоҳи жонимда менинг,
Васлинг иштибоҳи қонимда менинг.

Банд эрур Сарнигун ўю хаёлим
Кўнгил қиблагоҳи — хонимда менинг.

Жисм тоғ масаллик, ҳар заррасидур
Ушшоқларнинг оҳи — қонимда менинг.

Меҳрим кўргузмак агар истарсен,
Жабр кўргиз гоҳ ёнимда менинг.

Кўзингдан қаҳр эмас, раҳмат ёғилгай
Кўз тушган иложи онимда менинг.

Орзулаб бир мужда ҳар тонг ҳисобда
Ким фироқнинг чоҳи сонимда менинг.

Кимсаким ҳад этмас, мен беҳад севдим,
Улдурсанг, гуноҳи шонимда менинг.

КАТТА

Овози борича
қичқиргуси бор,
оёқлари етгунча
югургуси.
Овози ҳам етар,
кучи ҳам етар.
лекин қичқирмайди,
югурмайди ҳам.
Ахир у каттадир,
болакай эмас.

Боладай бўлишни
кўп истар,
аммо,
қўрқади бу ишни
эпюломасликдан.
Ахир у минг марта
самимиятдан
қарз олган-у
сира қайтарган эмас.

МУНДАРИЖА

Ичон қалъа	3
«Бир қиз кўзларида...»	3
Яшил гумбазлар	4
Югуриб бораётган отнинг манглайи	5
Тонги ҳислар	5
Қизил қорачиқли кўзлар	6
Амударё	7
Жалолиддин Мангуберди	8
«Қимки хуш хулқ, яхшилик...»	9
Ичкуёв	10
«Елғизлик — бир муаллақ бўшлиқ...»	11
Севги айёмлари	12
Ойдин тунлар	12
Эски оҳангларда	13
«Умидинг севганинг номи...»	14
Вақт	15
Имкон ҳақида	15
Ҳожихоннинг халқ оҳангларидаги сўнги қўшиғи	16
Дўстларимга	17
«Арава торгадиган...»	17
«Чарх урмаса кўкда лочин...»	18
«Дурри меҳринг олдида...»	19
«Бедодингга мени мудом...»	19
Ирмоқлар ва тепалар	20
Инқилоб	21
Ит ва маржон	21
Кўзгу олдидаги қизга	22
Карим бува гурунглари (туркумдан)	23
«Кўнглима байрам керак...»	26
Орзулар қуши	26
Диғажон	27
Манзара	28
Севгидан сўнг	29
«Қайда бўлма, бунда мен, деб...»	29
«Заррин қабоси ўзга...»	30
Киприкларим	31
Биринчи муҳаббат	32
Бахтсиз киши	32
Сўнги йўл	33
«Қовоқлари гингиллайди...»	34
Шайтонлар қасри	34
«Соғинганим шаҳрига...»	35
Ой	35
Лоқайд кимса	36
Урушдан қайтмаганлар хитоби	36
Хоразм халқ қўшиғи	37
Йоғлар	38

Баъзи-баъзида	39
«Дилрабо сайёрлиғ...»	40
Ғишки боғ	40
«Сен гулга ўхшайсан...»	41
«Жоно, жамолу ҳуснингга...»	42
«Кўнгилни нурга тўлган...»	42
Худбишлар. Достон	43
Булбуллар ва сомонсечалар	47
«Армони йўқ...»	48
Жўрабек Муродов концерти	49
Мадраҳим Шерозий	50
Чорраҳада	51
«Рухимизнинг таржимасини...»	52
Ғишки олма	52
Муҳаббат (Анна Ахматовадан)	53
«Ер билан ўтган бир дам...»	54
Бухенвальд алами (туркум)	54
«Бизда...»	55
Шоир	57
«Бош» қоровулнинг ёш қоровулга ўғитлари	57
«Ғуссалар»	58
Ҳайвонот боғида	59
Ғийноба	59
Аҳмад Яссавий	60
Шуҳрат тутқунига	62
«Тонглар отар...»	62
Ойбек	63
Турғунлик йиллари ёки...	64
Мўминнинг ҳикояси	64
«Эй, ёр...»	66
Отамнинг жони	66
Она тилим	68
Ҳожихон Ҳофиз	68
«Севганинга кўра...»	69
«Не куйдир бу...»	70
«Бир кўришга зор этдингиз»	70
«Осмон олис...»	71
Асқар Қосимов хотирасига	71
«Дилбарим...»	71
«Гуллаб турган»	72
«Ҳақиқатдан қочмоқ...»	72
«Тўй билан...»	72
Қор	72
«Кучим етмас...»	73
Туркман бахшисининг дегани	74
Аста, сокин ўқинг	74
Хоразм	75
Ҳақиқат сурати	76
«Ишқнинг интибоҳи...»	76
Қатта	77

Литературно-художественное издание

Сатим Аваз (Авазов)

УТРЕННИЕ ЧУВСТВА

С т и х и

Художник М. Карпузас
Ташкент, издательства Литературы и искусства им. Гафу-
ра Гуляма

Сборник издан за счет экономии бумаги

На узбекском языке

Адабий-бадиий нашр

Сотим Аваз (Авазов)

ТОНГГИ ҲИСЛАР

Шеърлар

Муҳаррир *А. Қутбиддинов*
Расмлар муҳаррири *Ю. Габаамиллов*
Техн. муҳаррир *Т. Смирнова*
Корректор *Ш. Собирова*

Босмахонага берилди 28.09.89. Босишга рухсат этилди 06.12.89
Р 02853. Формати 70×50 /₃₂ Босмахона қоғози 2. Адабий гарни-
тура. Юқори босма. Шартли босма л. 292. Шартли кр-от-
тиск 3,07. Нашр л. 3,2. Тиражи 8000. Заказ № 131. Баҳоси 40 т.
Шартнома № 165—89. Гафур Ғулум номидаги Адабиёт ва
санъат нашриёти. Тошкент—700129. Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси
ишлари Давлат комитети «Матбуот» полиграфия ишлаб
чиқариш бирлашмасининг 2-босмахонаси, 702800. Янгийўл
ш., Самарқанд кўчаси, 44.